

Jukka Lassila – Tarmo Valkonen

YKSITYISALOJEN ELÄKEUUDISTUKSEN
TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Julkaisija: Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, ETLA

Kustantaja: Taloustieto Oy

Helsinki 2005

LASSILA, Jukka – VALKONEN, Tarmo, YKSITYISALOJEN ELÄKEUUDISTUKSEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 2005, 86 s. (B, ISSN 0356-7443; nro 211). ISBN 951-628-421-3.

TIIVISTELMÄ: Tutkimuksessa analysoidaan vuoden 2005 alusta voimaan tulleen yksityisen sektorin eläkeuudistuksen vaikutuksia kansantalouteen, työeläkejärjestelmään sekä eri sukupolvia ja koulutusryhmiä edustavien kotitalouksien hyvinvointiin. Uudistus on monella tapaa onnistunut. Se yksinkertaistaa yksityisalojen eläkejärjestelmää ja toimi esimerkkinä julkisten alojen uudistukselle. Se kannustaa jäämään myöhemmin eläkkeelle. Työllisyyden paranemisella on laajemmalti hyötyä koko kansantaloudelle. Lisäksi uudistus vaimentaa eläkemaksun nousua vaarantamatta etuuksia. Uusi järjestelmä reagoi myös tasapainoisemmin väestökehityksen mahdollisiin yllätyksiin. Vaikka kokonaisarvio uudistuksesta on myönteinen, uudistus ei tee yksityisalojen eläkejärjestelmästä rahoituksellisesti kestäväää, koska maksujen odotetaan vielä nousevan merkittävästi.

ASIASANAT: Eläkeuudistus, kestävyys, kannusteet, eläkkeellejäänti-ikä

LASSILA, Jukka – VALKONEN, Tarmo, THE ECONOMIC EFFECTS OF THE PRIVATE SECTOR PENSION REFORM IN FINLAND. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 2005, 86 p. (B, ISSN 0356-7443; No. 211). ISBN 951-628-421-3.

ABSTRACT: A major reform in the Finnish private-sector earnings-related pension system came into effect on January 1st, 2005. This study describes the reform and analyses the effects of the reform on macro-economic variables, on the pension system and on the welfare of different birth cohorts and different educational groups. The reform appears successful in many respects. It simplifies the private sector pension system and makes it a model that other pension systems in Finland will converge to. The reform rewards postponing retirement. The increase in employment will have beneficial welfare effects. In addition, the reform curbs the increase in contribution rate without endangering the adequacy of benefits. The new system also responds rather well to uncertain future demographics. Despite this apparent success of the reform there remains a serious doubt about its adequacy.

KEY WORDS: Pension reform, sustainability, incentives, retirement age

Tekijöiden esipuhe

Tämä tutkimus on jatkanut pitkäaikaista yhteistyötämme sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Erityisesti neuvotteleva virkamies Heikki Palm on aktiivisella otteellaan hyödyttänyt tutkimuksen etenemistä. Ministeriö on ollut ETLAn ohella tutkimuksen tärkein rahoittaja. Myös Eläketurvakeskus on osallistunut rahoitukseen. Olemme saaneet hyödyllisiä kommentteja ja tietoja muun muassa Peter Biströmiltä, Seija Ilmakunnakselta, Juha Rantalalta, Ismo Riskulta ja Eila Tuomiselta. Työyhteisömme jäsenistä Eija Kauppi oli keskeisessä roolissa, koska hän ohjelmoi kärsivällisesti työeläkejärjestelmän muutokset FOG-malliin, tuotti simulaatiot sen vaikutuksista ja avusti raportoinnissa. Hyödyimme myös Niku Määttäsen kanssa käymistämme keskusteluista. Tutkimuksen taitoi Tuula Ratapalo. Lämmin kiitoksemme heille.

Helsingissä, helmikuussa 2005

Jukka Lassila Tarmo Valkonen

Sisällysluettelo

1	Johdanto ja yhteenveto	1
1.1	Johdanto	1
1.2	Yhteenveto	2
2	Kaksi laskelmaa uudistuksen vaikutuksista	6
2.1	Uudistuksen vaikutukset järjestelmän perusominaisuuksiin	6
2.2	Laskelmien toteutus ja kriteerit	10
2.2.1	Perusura	10
2.2.2	Aktuaarisuusaste	13
2.2.3	Hyvinvointi sukupolvittain	14
2.3	Laskelma 1: Eläkeiän valinta sallittu	15
2.3.1	Uudistuksen kokonaisvaikutukset	17
2.3.2	Osa 1: Eläkekarttumat, palkkakerroin ja eläkepalkka	22
2.3.3	Osa 2: Elinaikakerroin	25
2.3.4	Osa 3: Ikäraja- ja varhennussääntöjen muutokset	29
2.3.5	Osa 4: Eläkerahastoinnin vahvistaminen	33
2.4	Laskelma 2: Eläkeikä sidottu	37
2.4.1	Yhteenveto	38
2.4.2	Osa 1: Eläkekarttumat, palkkakerroin ja eläkepalkka	42
2.4.3	Osa 2: Elinaikakerroin	43
2.4.4	Osa 3: Myöhemmin eläkkeelle	47
2.4.5	Osa 4: Eläkerahastoinnin vahvistaminen	51
2.4.6	Vertailua muihin arvioihin	55
3	Loppupäätelmiä	57
	Lähdeluettelo	62
Liite 1.	FOG-malli: pääpiirteet ja eläkejärjestelmä	65